

## Välikysymys VK 1/2019 vp

**Kai Mykkänen kok ym.**

### **Välikysymys hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikasta**

#### **Eduskunnalle**

Vahva valtiontalous on köyhän paras turva. Lyhytnäköinen yli varojen eläminen kaatuu ennen kaikkea niiden suomalaisten niskaan, jotka ovat eniten yhteiskunnan palveluiden ja tulonsiirtojen varassa. Tästä syystä jokaisen suomalaisen etu on, että samalla kun valtio päättää menojaan merkittävistä lisäyksistä, tehdään myös päätökset, kuinka rahat tienataan.

Suomea ei koskaan saa päästää ajautumaan hallitsemattoman velkaantumisen kierteeseen, jossa hyvinvointiyhteiskunnan selkäranka halvaantuu. Jokaisen meistä on voitava luottaa siihen, että yhteiskunnalta saa apua, kun sitä tarvitsee.

Ei ole olemassa mitään valtion syvää kukkaroa, josta voi huoletta ammentaa. On vain suomalaisten kukkarot ja sieltä kerätty raha. Hallituksen vastuulla on esittää, miten yhteisiä varoja käytetään vastuullisesti. Eduskunnalla on velvollisuus puuttua, jos hallitus ei kanna vastuutaan moitteetta.

Tällä välikysymyksellä me allekirjoittaneet kansanedustajat haluamme eduskunnan arvioitavaksi sen, huolehtiiko hallitus taloudesta niin, että myös huomenna ja ylihuomenna voimme kestävästi rahoittaa tärkeät palvelut kaikille.

Hallitus on rakentanut ensimmäisestä budjetistaan tuulentuvan: menoja lisätään vailla tietoa tuloista. Jos tulot eivät kasvakaan, kenen niskaan ongelmat kaatuvat? Lasku hallituksen vastuutto- muudesta uhkaa lopulta langeta maksettavaksi niille, jotka kipeimmin kaipaavat yhteiskunnan tukea: lapsille, syrjäytymisvaarassa oleville nuorille sekä vanhuksille. Ongelmat kaatuvat rahojen loppuessa myös hyvinvoinnistamme huolehtivien opettajien, poliisien ja hoitajien sekä hyvinvointimme rahoittavien ahkerien työntekijöiden ja yrittäjien niskaan. Jokainen suomalainen joutuu tuntemaan nahoissaan seuraukset holtittomasta talouspolitiikasta.

Hallitusohjelmaan on aivan oikein kirjattu, että hallitus sitoutuu vahvistamaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä. Ohjelmassa tunnistetaan holtittomuuden vaarat ja riski ajautua kestämättömän velkaantumisen uralle, joka pakottaisi tulevaisuudessa menojen leikkauksiin tai verojen korottamiseen. Hallitusohjelma esittää vastuulliselle taloudenpidolle myös hyvät perusteet: "Ihmisarvoisten ja laadukkaiden palvelujen ja koko väestön toimeentulon turvaaminen edellyttävät, että julkinen talous on vakaalla pohjalla ja että sitä hoidetaan kestäväällä tavalla."

Hallitus kyllä puhuu kauniisti, mutta teot eivät vastaa edes hallitusohjelmaa, saati hallituspuolueiden ennen vaaleja antamia lupauksia. Ennen kesää saimme kuulla, että julkisen talouden kestä-

## Väläkysymys VK 1/2019 vp

vyydestä ja korkeasta työllisyydestä huolehditaan; että hoitajien lisääminen ikäihmisten hoivaan on helppo toteuttaa ja resurssitkin löytyvät; että ilmastolle haitallisista yritystuista leikataan reilusti; että koulutukseen löytyy miljardiluokan pysyvät panostukset. Näitä hyviä uutisia yhdistää valitettavasti se, että yksikään niistä ei enää ole voimassa.

Hallituksen on syytä noudattaa edes sen oman ohjelman talous- ja työllisyyspolitiikan kirjauksia. Olemme huolissamme jokaisen suomalaisen hyvinvoinnin tulevaisuudesta, ja siksi haluamme väläkysymyksellä arvioida, voiko hallitukseen ja sen suomalaisille antamiin lupauksiin luottaa.

### *Työllisyystavoite vailla vaikuttavia keinoja*

Hallitusohjelmassa annetaan kuusi keskeistä lupaus kansalaisille. Kuudes lupaus on lupaus sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta. Hallitus ilmoittaa, että se ei halua elää tulevien sukupolvien kustannuksella ja sen vuoksi sitoutuu 75 prosentin työllisyysasteeseen ja siihen, että julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023.

Hallitus nostaa itse ohjelmassaan esille, että työllisyysasteen nousu on tulopohjan keskeisin yksittäinen elementti ja edellytys talouden tasapainolle. Tämä edellyttää työllisyysasteen työllisten määrän kasvua vähintään 60 000 henkilöllä ja ennen kaikkea työllisyysasteen nostamista 75 prosenttiin vuoden 2023 loppuun mennessä. Hallitus myös lupaa, että jos tavoitetta ei saavuteta, se ryhtyy määrätietoisiin toimenpiteisiin. Hallitus ei lupauksensa mukaisesti sulje mitään työllisyyttä parantavaa keinoa tarkastelun ulkopuolelle.

Hallitus nojaa sekä menolisäystensä rahoittamiseen että julkisen talouden tasapainottamiseen sen varaan, että työllisyys kasvaa vaalikauden aikana. Konkreettiset, ministeriöiden vaikutusarvioidut työllisyystoimet kuitenkin loistavat poissaolollaan. Hallitus ei budjettiriihessä kyennyt tekemään vaikuttavia uusia työllisyystoimia: etumerkki budjetin työllisyysvaikutuksille on todennäköisemmin miinus kuin plus. Koko hallituksen ohjelmalta ja politiikalta on putoamassa pohja.

Hallitus on lisäämässä ja kehittämässä palkkatukea. Edes tästä hallitus ei kuitenkaan ole kyennyt antamaan ministeriön laskemaa työllisyysvaikutusarviota. Palkkatukeen tehdään 10 miljoonan lisäykset ensi vuoden budjettiin ja 16 miljoonan vuoteen 2023 mennessä. Palkkatuki erityisesti yrityksiin kohdennettuna on vaikuttava keino — tästä painotuksesta hallitukselle kiitos. Muutaman metrin askellus eteenpäin ei kuitenkaan riitä, kun maali on kilometrien päässä. Lisäksi palkkatuen merkittävä lisääminen on kallis keino nostaa työllisyyttä pysyvästi, minkä vuoksi positiivinen vaikutus julkiselle taloudelle jää pieneksi. Hallitus itsekin linjaa ohjelmassaan, että työllisyyttä vahvistavissa toimissa on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden kustannustehokkuuteen.

Konkreettinen toimi, jolle voidaan laskea työllisyysvaikutus, on työttömyysputken alarajan nostaminen. Hallitus on työmarkkinajärjestöjen esityksen mukaisesti nostamassa alaikäraja yhdellä vuodella. Nosto ei kuitenkaan pysyvästi lyhennä tai poista tutkimusten mukaan ikääntyneiden työllisyyttä laskevaa työttömyysputkea. Muutos ei itse asiassa vaikuttaisi vielä tällä hallituskaudella lainkaan, vaan putki pitenisi koko nykyisen hallituskauden ajan eläkeiän noustessa.

Hallituksen tavoitteet helpottaa työperäistä maahanmuuttoa ovat kannatettavia. On kiistaton fakta, että työikäinen väestö vähenee Suomessa joka vuosi, ja suomalaiset yritykset kaipaavat ki-

## Välikysymys VK 1/2019 vp

peästi lisää työvoimaa. Hallitus pyrkii nopeuttamaan oleskelulupien käsittelyaikoja muun muassa siirtämällä työperäisen maahanmuuton lupa-asiat sisäministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön. Ulkomaisille opiskelijoille valmistumisen jälkeen myönnettävä oleskelulupa pitenee, ja osajia pyritään houkuttelemaan ulkomailta verokannustimella. Saatavuusharkinnasta ei luovuta, mutta hallitus väläyttää valtakunnallisesti nopeampaa menettelyä nykyisen alueellisen saatavuusbyrokratian sijaan. Hallitus on myös kirjannut hyvän tavoitteen työperäisen oleskeluluvan käsittelystä aina kuukauden kuluessa. Tässäkin asiassa jäämme odottamaan tuloksia.

Hallitusohjelma sisältää paljon hyviä ja kannatettavia tavoitteita. Hallitus muun muassa toteaa, että työllisyysastetavoite edellyttää toimia osatyökykyisten, vaikeasti työllistyvien, nuorten, ikääntyvien ja maahanmuuttajataustaisten työmarkkinoille osallistumisen lisäämiseksi ja työllistymiseksi.

Ongelma on siinä, että tavoitteet eivät ole toimia. Hyvätkään tavoitteet eivät muutu todeksi tekemättä. Hallituksella on oltava rohkeutta tehdä todellisia uudistuksia, jos se aikoo pitää tavoitteistaan kiinni.

Viime hallituksen aikana työllisyyskehitys saatiin kammettua kasvuun. Nyt se on positiivisten vuosien jälkeen pysähtynyt. Talouskasvun hidastuessa myös hallituksen 75 prosentin työllisyys-tavoitteen saavuttaminen vaatii hallitukselta alkuperäistä arviota kunnianhimoisempia uudistuksia. Olemme tilanteessa, jossa hallitukselta vaaditaan tekoja, jotta se pääsee tavoitteessaan edes lähtöviivalle. Siksikään työllisyyspäätösten lykkääminen ei ole millään muotoa luottamusta heittävä teko. Se vain syventää jo olemassa olevia ongelmia.

### *Hallituksen toimet laskevat työllisyyttä*

Hallitus vaikeuttaa oman tavoitteensa saavuttamista myös itse. Samalla kun hallitus ei ole kyennyt esittämään vaikuttavia työllisyystoimia, joille olisi voitu arvioida positiivisia työllisyysvaikutuksia, se tekee päätöksiä, joiden työllisyysvaikutus on negatiivinen. Ekonomistiarvioiden mukaan näillä on jopa 16 000 hengen negatiivinen työllisyysvaikutus.

Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut siihen, että se ei tee työvoimapolitiikassa toimia, joilla on negatiivinen työllisyysvaikutus ilman, että se tekee samanaikaisesti työllisyyttä parantavia tehokkaampia toimia. Käytännössä hallitus kuitenkin esittää työllisyyttä laskevia toimia ilman korvaavia toimia.

### *Hallitus lisää menoja ilman tietoa lisätuloista*

Tiistaina 11.6.2019 hallitusohjelman tiedonantokeskustelussa pääministeri Rinne totesi sanasta sanaan seuraavasti: "Tämän hallituksen lähtökohta on se, että pysyviä menoja ei lisätä ilman, että on tietoja pysyvistä tuloista, eikä rakenneta tuulentupaa sillä tavalla, että työllisyysastepäätökset perustuvat joihinkin epämääräisiin oletuksiin, vaan niiden pitää olla valtiovarainministeriön laskelmien pohjalta varmistettuja lukuja, jotta niitä voidaan ottaa huomioon."

## Välikysymys VK 1/2019 vp

Valtiovarainministeri Lintilä linjasi budjettiriihen esittelyn yhteydessä: "Hallituksella ei ole sel-laista vaihtoehtoa, jossa työllisyystavoite jää toteuttamatta, mutta menojen suunnitellut lisäykset toteutuvat."

Hallitus on tiedottanut esityksestään valtion tulevan vuoden talousarvioksi. Esityksessä valtion menoja lisätään ensi vuonna 1,1 miljardia. Velkaa otetaan pelkästään ensi vuonna kaksi miljardia lisää, vaikka budjetin tilkkeenä on jo nyt valtion omaisuuden myyntituloja. Velkaantuminen on kääntymässä jälleen kasvuun.

Hallitus siis lisää menoja etupainotteisesti, vaikka lisätuloista ja vaikutusarvioituista työllisyys-toimista ei ole mitään varmuutta. Pääministeri puhuu eduskunnalle yhtä, mutta tekee toista. Ensi vuoden budjetti on juurikin pääministerin itsensä kritisoima tuulentupa. Hallitus näyttää tulkitsevan valikoiden omia periaatteitaan.

Menoja nopeasti lisäämällä hallitus sysää vaikeiden ratkaisujen tekemistä surutta eteenpäin. Hal-litus on itse linjannut, että ellei puolet 60 000 uuden työllisen vaatimista toimenpiteistä ole ensi vuoden budjettiriiheen mennessä valmiina, riihessä arvioidaan aiemmin päätettyjä menolisäyksiä. Jos hallitus todella pitää kiinni julkisen talouden tasapainotavoitteestaan, näemme ensimmäiset leikkauslistat jo vuoden päästä syksyllä, ellei työllisyystoimia saada aikaiseksi.

### *Hallituksen veropolitiikka leikkaa työllisyyttä*

Hallitusohjelman mukaan verotuksen tulee tukea talous- ja työllisyyspolitiikalle asetettuja tavoit-teita, kansainvälistä kilpailukykyä ja koko Suomen elinvoimaisuutta. Käytännössä hallitus ei ole kuitenkaan estämässä työn verotuksen kiristymistä ensi vuonna 250 miljoonalla. Tämä tarkoittaa keskituloiselle kahden palkansaajan perheelle reilun kolmensadan euron menetystä vuosittain. Viime hallituskaudella työtä tekevien suomalaisten verotuksen kiristyminen estettiin tietoiset päätökset asiasta tehden. Veronkevennyksiä tuli 1,4 miljardin euron edestä, työ asetettiin näissä etusijalle.

Hallitus myös leikkaa työllisyyttä vahvistavaa ja harmaata taloutta kitkevää kotitalousvähennys-tä lähes 100 miljoonalla eurolla. Työssäkävien ja yritysten kustannuksia nostetaan 250 miljoonnan euron polttoaineveron kiristyksellä, jota ei kompensoida yrityksille tai keskituloisille muussa verotuksessa. Lisäksi paljon mainostettu yritystukien karsinta typistyi parafiinidieselin 120 miljoonan euron veronkorotuksiksi. Joku senkin maksaa. Hallitusohjelman linjaus verotuksesta on hyvä, mutta toteutus on taas kerran jotain muuta kuin mitä hallitus on omissa ohjelmissaan aikoinut tehdä.

### *Hallitus ei tee todellisia tulevaisuuden kasvua ja työllisyyttä vahvistavia investointeja*

Rinteen hallitus kutsuu valtion omaisuusmyyntituloilla rahoitettavia menoja tulevaisuusinves-toinneiksi. Vaikka useat kohteet ovat sinänsä kannatettavia, ei niitä voida pitää todellisina inves-tointeina, jotka pitkäaikaisesti vaikuttaisivat positiivisesti kasvuun ja vauhdittaisivat yksityisiä investointeja. Hallitus puijaa lähinnä itseään. Todellisia tulevaisuustekoja olisi vastaavien omai-suuserien käyttäminen esimerkiksi korkeakoulujen pääomittamiseen ja nopeiden junayhteyksien

## Välikysymys VK 1/2019 vp

toteutukseen. Nythän rahat käytetään mm. opettajien palkkaamiseen ilman tietoa siitä, mitä heille tapahtuu, kun kertarahat on syöty.

*Keinoista ei ole puutetta, vaan rohkeudesta*

Korkean työllisyysasteen merkitystä hyvinvoinnille ei voi riittävästi korostaa. Hyvä työllisyyspolitiikka on myös hyvää hyvinvointipolitiikkaa sekä tehokasta syrjäytymisen torjuntaa. Jokaisessa työttömyyttä kokevassa perheessä, jokaisella työttömyyttä kokevalla ihmisellä on jatkuva huoli toimeentulosta ja kasvanut syrjäytymisriski. Hallituksen ei pitäisi aikailla. Kärsimme samaan aikaan korkeasta työttömyydestä ja pahenevasta työvoimapulasta. Mahdollisimman moni on saatava kiinni työelämään vielä, kun kasvua riittää ja työvoimasta on kysyntää.

Hallituksen onnistuminen ja suomalaisten hyvinvoinnin kestävä tulevaisuus lepää vähintään 75 prosentin työllisyysasteen saavuttamisen varassa. Myös eriarvoisuuskehitys tosiasiallisesti ratkeaa työllisyyden kautta, ei pelkillä tulonsiirroilla. Sitä paitsi rahoitusta tulonsiirtoihin ei ole, ellei sitä työn kautta synny. Hallitus toistelee työllisyyden noston merkitystä, mutta vaikuttavia keinoja ei ole näköpiirissä. Keinojen keksiminen on ulkoistettu työmarkkinaosapuolille ilman tulostuottoa. Seuraus nähdään budjettiriihen olemattomissa tuloksissa: ainoatakaan vaikuttavuusarvioitua työllisyystoimea hallitus ei esittänyt.

Erilaisia työllisyystoimia, joille ministeriötkin ovat laskeneet positiiviset työllisyysvaikutukset, on kyllä olemassa. Jos hallitus ei tartu sille esitettyihin toimiin, kyse ei ole keinojen, vaan rohkeuden puutteesta. Suomi tarvitsee tekoihin kykenevän hallituksen, johon voi luottaa.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

*Kuinka paljon enemmän hallitus on lisäämässä pysyviä menoja kuin pysyviä tuloja ensi vuoden budjetissa,*

*onko vastuullista lisätä valtion pysyviä menoja tietoisena siitä, että niistä pääosa joudutaan lähivuosina perumaan, jos hallitus ei pysty päättämään riittävistä työllisyystoimista,*

*mikä on se ajankohta, kun hallitus leikkaa pois nyt tekemänsä menolisäykset, jos työllisyystoimia ei saada tehtyä hallitusohjelman mukaisesti,*

*miten hallitus aikoo varmistaa, etteivät nyt palkattavat opettajat, hoitajat, poliisit ja muut työntekijät joudu kohtuuttomaan tilanteeseen, kun kertaluonteiset rahat loppuvat ja hallitus mahdollisesti peruu pysyviä menolisäyksiä, ja*

*miten hallitus tasapainottaa julkisen talouden vaalikauden loppuun mennessä, jos työllisyys ei kehity hallituksen tavoitteiden mukaisesti?*

## Välikysymys VK 1/2019 vp

Helsingissä 20.9.2019

Kai Mykkänen kok  
Petteri Orpo kok  
Jukka Kopra kok  
Sari Sarkomaa kok  
Anna-Kaisa Ikonen kok  
Mia Laiho kok  
Sofia Vikman kok  
Juhana Vartiainen kok  
Anne-Mari Virolainen kok  
Matias Marttinen kok  
Ville Kaunisto kok  
Jaana Pelkonen kok  
Janne Sankelo kok  
Janne Heikkinen kok  
Sinuhe Wallinheimo kok  
Antti Häkkänen kok  
Terhi Koulumies kok  
Wille Rydman kok  
Heikki Vestman kok  
Sanni Grahn-Laasonen kok  
Mari-Leena Talvitie kok  
Paula Risikko kok  
Heikki Autto kok  
Saara-Sofia Sirén kok  
Ben Zyskowicz kok  
Kalle Jokinen kok  
Kari Tolvanen kok  
Pauli Kiuru kok  
Elina Lepomäki kok  
Sari Multala kok  
Arto Satonen kok  
Timo Heinonen kok  
Pihla Keto-Huovinen kok  
Ruut Sjöblom kok  
Marko Kilpi kok  
Ilkka Kanerva kok  
Pia Kauma kok  
Harry Harkimo liik